מערך שיעור – גם חיות הבר גרות כאן

גילאי א-ד'

רקע למורה:

בשנים האחרונות עולה יותר ויותר למודעות ההמצאות של חיות בר בישובים – ביישוב הכפרי ואף בעיר.
מחד, ההבנה שהן פה לידינו ועלינו לשמור עליהם. הזיהוי כי יש פגיעה מאסיבית בחלק מהמינים, למשל להיות צב בין תשתיות אנושיות זה כל כך קשה שהצבים שהיו כאן לפני מספר עשורים בכל מקום כמעט ואינם נראים. עולה המודעות לפינוי והצלה של חיות בר הנפגעות ונפגעות התשתיות ביישובים– כמו מדריסות, הסתבכות בגדרות, פציעות בגיזום עצים ועוד. אנשים ובהם גם ילדים מפנים את חיות הבר לבית החולים לחיות בר והמרפאות המורשות. מה שקיבל עוד גל של עידוד מהסדרה "להציל את חיות הבר".
ילדי ישראל הופכים יותר ויותר לעיניים בשטח, השגרירים שלה הצלת חיות הבר.
מצד שני, הפגיעות רק הולכות וגדלות, עקב בניה מאסיבית, ולכן יש להפנות את תשומת הלב לא רק להצלה, גם למניעה.

במקביל, מתרבים המקרים של התרבות יתר של חיות בר סביב יישובים בשל המזון הנגיש להם, מצב הבעייתי גם אקולוגית וגם גורם לקונפליקטים בין חיות הבר ואנשים. חזירי בר ותנים נכנסים ליישובים, אוכלים מהפחים מה שמזיק לבריאות שלהם ומעלה פחד אצל התושבים. יעלים אוכלים מחצרות במצפה רמון וסנוניות אשר נמצאות בתוך חניונים.
מערך השיעור מבקש לקרב את הילדים לחיות הבר, לעורר בהם סקרנות לגביהם. לצד זאת, לשאול כידצ אפשר לשמור על חיות הבר וגם על עצמנו? איך נספק להן מרחב חיים מיטיב, כך שלא יפגעו מחד אך נמנע מלמשוך חיות בר גדולות לתוך העיר?

מטרות:

1) לעורר בילדים סקרנות ואהבה כלפי חיות בר
2) לעודד ילדים לאמפתיה ורצון לשמור על חיות הבר
3) להבחין בגורמי פגיעה בחיות הבר ובפתרונות
4) לעודד בילדים את ההבנה כי חשוב לכבד מרחוק את חיות הבר.

משך השיעור: 90 דק (שיעור כפול)

תיעוד: את הפעילות שתעשו ואת התוצרים, חשוב מאוד לתעד. אפשר לפרסם באתר בית הספר.
נשמח שתעבירו אלינו תמונות של למידה או תוצרים במידה ויש כאלה. נפרסם אותם בקהילה ואולי אף באתר שבוע חיות בר. אנא שלחו למייל - foranimals@sviva.net

המערך מתוך: התכנית החינוכית חיפושית- עיר חיה.
נכתב על ידי: שי ושדי (עיריית הרצליה), שקד ארד (פרויקט עיר חיה), דותן ישע (הרשת הירוקה).

מערך השיעור

מיהן חיות בר? 5 דק

נכתוב על הלוח - חיות בר.

נשאל את הילדים – למה הכוונה כשאומרים "חיות בר". נאסוף תשובות ונסביר שחיות בר הן בעצם כל בעלי החיים בעולם שלא נוצרו על ידי בני אדם.

כלבים וחתולים למשל, הם בעלי חיים שדומים לחיות בטבע, אבל בני אדם השפיעו עליהם בכל מיני דרכים כך שיש חיות שמתאימות לחיים בבית.

חיות בר הן חיות שהכי טוב להן לחיות בטבע.

מי חי פה ביישוב? 10 דק

מפזרים בכיתה (על שולחנות, על הרצפה, או על הקיר) תמונות של חיות בר. כל חיות הבר בתמונות נמצאות במרחבי יישובים. (כדאי להתאים את בעלי החיים לאזורכם) (נספח – תמונות של חיות בר)

מבקשים מהתלמידים לעמוד ליד תמונה לפי ההנחיות הניתנות להם:

- חיה שראיתי אצלנו ביישוב
- החיה שלא ראית בכלל
- החיה שאתם הכי אוהבים.
- חיה שמעוררת אצלכם פחד

מקיימים דיון על הבחירות. שאלות מנחות לדוגמה:

- האם נראה לכם שיש הרבה חיות בר בסביבת הישוב?
- האם יש חיות שנמצאות רחוק יותר מהיישובים בטבע?
- איך זה מרגיש לנו לראות חיות בר סביבנו?
- איפה לדעתכם המרחב המתאים יותר לחיות הבר – בטבע או בתוך היישב?
- האם זה חשוב לשמור על חיות הבר ועל סביבות המחיה שלהן?

א. תמונות ותרגיל דמיון.....(15 דקות)

?? - שאלה לתלמידים - מדוע יש חיות בר בתוך העיר, אם העיר איננה סביבת מחיה טובה עבורם? מה הביא אותן לפה?

!! - תשובה - חיות הבר חיו באזורנו הרבה מאוד זמן לפני שבני האדם התיישבו כאן, העיר נבנתה על שטח המחיה שלהן, חלקן לא מצליחות לחיות כאן ואחרות מצליחות למרות השינויים הרבים.

יש גם חיות בר שחיות בשטחים מחוץ לעיר, אך קיימים בתוך העיר גורמי משיכה עבורן, בהם – צל, מים זמינים לשתיה ופסולת אורגנית שהיא עבורן מזנון מעולה.

אפשרות : מציגים לתלמידים תמונות של הישוב מהעבר ומהיום, להמחשה של היעלמות השטחים הפתוחים והטבעיים בעקבות תהליכי הפיתוח והבניה.

זה מקום עבורכם המורים למצוא תמונות של הישוב או העיר מפעם ולהשוות אום לתמונות מהיום. במידה ואין לכם תמונות, אפשר להרחיב בדמיון המודרך גם תיאור של המרחב.

הדמיה (2-3 דק)

עוצמים את העיניים ומדמיינים- איך היה נראה כאן פעם. פעם לא היו כאן הרבה בתים, לא כבישים ולא גדרות, הכל היו שטחים פתוחים, מלאים בצמחיה -שיחים, עשבים, עצים. (כדאי להרחיב לפי האזור בארץ, היו כאן יערות, היו ביצות ובריכות חורף וכו).

דמיינו שאתם חיה, כל ילד יבחר איזו – קיפוד/ צב / זיקית / ציפור קטנה. איך זה הרגיש לחיות כאן פעם בתור אותה חיה? מה היא היתה רואה כשהסתובב? איזה קולות היו? את מי היא פגשה לאורך היום? מה היו הסכנות של אותה חיה?

נסו לחזור רגע בזמן ליישוב בתקופה הזאת, דמיינו אותה חיה מסתובבת ביישוב. איך זה מרגיש להיות היא כעת? מה היא רואה מסביב? איזה קולות היא שומעת? את מי ומה היא פוגשת לאורך היום? מה הסכנות שלה?

ב. להציל את חיות הבר – צפיה מונחה (15 דק)

נקרין קטע מהסדרה להציל את חיות הבר (עונה 1, פרק 1, דקות 00:00-05:30). בקטע זה מוצג סיפור של דורבן שנמצא בחניה בהוד השרון מבולבל בשעות היום.

שאלות צפיה לילדים:

בפרק מדברת הווטרינרית אופירה המתגוררת בהוד השרון.

מדוע הדורבן לדעתה הגיע לחניון הבניין?

מה היא אומרת לגבי נוכחות של חיות בר במרחב בנוי?

האם טוב לדורבן להיות במרחב הבנוי? למה?

דיון:

מה לדעתכם אפשר לעשות כדי למנוע כאלה מקרים?

סביר להניח שהילדים ירצו לראות את המשך הטיפול בדורבן מרפי,

נקרין להם את הדקות 7:50-9:50, 12:50-13:50 המציגות את המשך הסיפור, כולל ההשבה של מרפי לטבע. .

---הפסקה ---

ג. שומרים על חיות הבר (15 דק')

בישובים שבנו אנשים יש הרבה מאוד גורמים שיכולים לפגוע בחיות הבר. מכבישים, דרך בורות, קירות שקופים שנראים לציפורים כמו המשך השמים ועוד. אנחנו אומנם לא וטרינרים של חיות בר, אבל אנחנו יכולים למנוע חלק מהפגיעות האלה.

עקרונות:

1. לפתוח את העיניים, אולי אנחנו נמצא חיה פצועה או מפגע
2. לנסות למנוע מראש מפגעים מסוכנים

כרטיסיית דילמה לגבי הקינון ***(נספח כרטיסיות דילמה ופתרונות)***

למורה: כאן ישנן כמה אפשרויות - אפשר לחלק את הילדים לקבוצות, אפשר לחלק לכל שולחן ישיבה כרטיסי או להקרין כרטיסיה על הלוח. את הדילמה ניתן להקריא בקול רם ביחד או לתת להם לקרוא.

לאחר קריאת הדילמה אפשר לקיים את השיח בקבוצות או בכיתה.

לאחר הדיון בשאלות נוכל להציג את כרטיסית הפתרון ולדון עליה.

חשוב לתת מקום לתשובות שונות ולא רק לתשובות אותם אנו "מצפים לשמוע". ילדים נוטים להיות כנים, לעיתים הם חושפים סיבות בגללן לא ירצו לפעול למען אחרים.

הסבר

- בכל שנה באביב (מרץ-יולי) מגיעה התקופה בה מרבית הציפורים מקננות ורבים מהיונקים ממליטים. זוהי תקופה מאוד רגישה, שכן גוזלים וגורים צעירים לא יכולים להגן על עצמם. בתקופה זו כדאי מאוד כלל לא לגזום עצים ולהמעיט גם בגיזום שיחים. למידע נוסף באתר רשות הטבע והגנים

מה למדנו מהסיפור

גם כאשר גוזמים בעונה כדאי לפתוח את העיניים, על כל עץ ומתחת לכל סלע יש בעלי חיים. כשאנחנו מגננים, גוזמים, מזיזים סלעים חשוב שנהיה עירנים לחיים מסביב.

חתימה על אמנת הילדים למען חיות הבר 10 דק:

נתבונן באמנת חיות הבר ונבקש מהילדים להגיד עקרון אחד שרשום באמנה שמוצא חן במיוחד עבורם.

אפשר לתת לילדים לקרוא את האמנה לבד, בזוגות או להקריא ביחד בכיתה.

-האמנה המעוצבת להדפסה נמצאת באתר הקואליציה למען חיות הבר, בקישור הזה אותה על הלוח או להדפיס ואז גם אפשר לחתום עליה ביחד עם הילדים.

-. ניתן לצפות בה באינטרנט ולחתום כך ששמות הילדים יצטרפו לשמות במאגר. לחצו כאן

כדאי להזמין את הילדים לחתום, תוך בחירה שלהם שהם אכן מתחברים לתוכן ומעוניינים לחתום עליו.

לאחר מכן מוזמנים לתלות את האמנה בכיתה.

פעילות יצירתית אפשרית לסיום – קוראים לשמור על חיות הבר – 20 דק'

נכין ביחד עם הילדים כרזה או דף שקוראים לשמור על חיות הבר.

אפשר להדפיס תמונות ולתת לילדים לקשט ולכתוב או לתת לילדים לצייר בעצמם את חיות הבר.

נספח תמונות של חיות בר בסביבות היישוב

נספח כרטיסיית דילמה ופתרון

סיפור מקרה – קן

שיר לא האמינה מה מצאה!

אבא גזם את הענפים של עץ התפוח בגינה, כמו שהוא עושה מידי פעם. בין הענפים המונחים על הרצפה היא ראתה לפתע – **קן של ציפורים.**

ברגע הראשון היא התרגשה מאוד, אבל אז חשבה לעצמה – אולי היה עדיף לגוזלים שהקן היה נשאר על העץ?

נסו לחשוב מנקודת המבט של שיר:

א. איך הייתם מרגישים לראותן קן שנפגע מגיזום?

ב. מה אתם הייתם עושים?

ג. האם יש דרך למנוע מצבים כאלו?

סיפור מקרה – קן

איך לשמור על קיני ציפורים מפני גיזום?

הבעיה: גיזום של ענפים בעת עונת הקינון יכול להביא לכך שהקנים יפגעו או יפלו לקרקע. הדבר יכול להביא לכך שהגוזלים ימותו מקור, ההורים לא ימצאו אותם או שחיה תתקוף אותם.

הפתרון: להימנע ככל הניתן מלגזום עצים, שיחים גבוהים וכו בעונה שבה מגדלות הציפורים את הגוזלים - חודשי האביב והקיץ (מרת-יולי).

במידה וחייבים לגזום, לחפש קנים ולוודא שלא פוגעים בהם.